

ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΠΟΥ ΚΑΤΑΡΓΗΘΗΚΑΝ ΣΤΟ ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΟ

Οι νίκες των φοιτητών

Το τρις... εξαμαρτείν ουκ υπουργείου σοφού. Καθώς η Μαριέττα Γιαννάκου βαδίζει στα χνάρια των Βαρβιτσιώτη και Κοντογιαννόπου-λου, αξίζει να θυμηθούμε την τύχη που το φοιτητικό κίνημα επιφύλαξε στις προηγούμενες απόπειρες να επιβληθεί μια αυταρχική τάξη πραγμάτων στα ελληνικά ΑΕΙ.

ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥ ΙΟΥ ΕΙΝΑΙ ΟΙ: ΤΑΣΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΡΙΜΗΣ, ΑΓΓΕΛΙΚΑ ΨΑΡΡΑ, ΑΝΤΑ ΨΑΡΡΑ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΑΡΡΑΣ. ΙΟΣ e-mail

Η πρώτη απόκρουση αυταρχικής νομοθετικής παρέμβασης στον χώρο των ΑΕΙ σημειώθηκε το καλοκαίρι του 1975: Στις 17 Ιουλίου το ΥΠΕΠΘ κατέθεσε αιφνιδιαστικά στο θερινό τμήμα της Βουλής νομοσχέδιο με το οποίο οι φοιτητικοί σύλλογοι μετατρέπονταν σε νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου, ιδιότητα που θα επέτρεπε δικαστικές επεμβάσεις στην εσωτερική τους λειτουργία.

Η ΕΦΕΕ αντέδρασε και, παρά το κατακαλόκαιρο, 30.000 νέοι κατέκλυσαν το κέντρο της Αθήνας, διαδηλώνοντας κατά του «κρατικού συνδικαλισμού». Το νομοσχέδιο αποσύρθηκε.

Η ανάμνηση του νικηφόρου κινήματος του 1979 αποτέλεσε πηγή έμπνευσης για το -επίσης νικηφόρο- φοιτητικό κίνημα του 1990-91.

Ο νόμος 815

Τρία χρόνια αργότερα η κυβέρνηση επανήλθε, σε μια φάση που το φοιτητικό κίνημα της μεταπολίτευσης είχε αρχίσει να παρουσιάζει τα πρώτα σημάδια κάμψης. Η κυριαρχία, βέβαια, των παρατάξεων της αριστεράς στο εσωτερικό του εξακολουθούσε να παραμένει αδιαμφισβήτητη: στις εκλογές του 1977 η ΠΣΚ (ΚΚΕ) είχε πάρει 27% των ψήφων, η ΠΑΣΠ (ΠΑΣΟΚ) 21,4%, ο Δ.Α. (ΚΚΕ εσ.) 20,9%, η ΠΠΣΠ (ΚΚΕ μ-λ) 4,9% και η ΑΑΣΠΕ (ΕΚΚΕ) 4%, ενώ η φιλοκυβερνητική ΔΑΠ-

Από τις διαδηλώσεις που οδήγησαν στην κατάργηση του Ν. 815 (1979).

ΝΔΦΚ μόλις 13,2%.

Η κόπωση, όμως, από την υπερπολιτικοποίηση των πρώτων χρόνων δημοκρατίας ήταν πια εμφανής, όπως και η γραφειοκρατικοποίηση των επίσημων οργάνων του κινήματος (με τη σταδιακή υποκατάσταση των γενικών συνελεύσεων από τα δ.σ. των συλλόγων). Η συγκυρία θεωρήθηκε κατάλληλη για το δυναμικό ξεκαθάρισμα του πανεπιστημιακού τοπίου.

**Για να περιορίσει τις αντιδράσεις, η κυβέρνηση της Ν.Δ. επέλεξε ξανά το τμήμα διακοπών της Βουλής: το νομοσχέδιο κατατέθηκε από τον τότε υπουργό Παιδείας Ιωάννη Βαρβιτσιώτη στις 22 Αυγούστου 1978 και ψηφίστηκε (ως νόμος 815) μέσα στις επόμενες μέρες, παρ' όλο που αυτή η πρακτική καταγγέλθηκε ως αντισυνταγματική.

* Στόχος του Ν. 815 ήταν πάνω απ' όλα να «βάλει τάξη» στα ΑΕΙ.

«Η κυβέρνηση», εξήγησε λίγο αργότερα στο συνέδριο της Ν.Δ. ο Βαρβιτσιώτης, «δεν ήταν δυνατόν να μείνει αδιάφορη στην πράγματι απaráδεκτη κατάσταση η οποία είχε δημιουργηθεί με τις δήθεν διευκολύνσεις που είχαν παραχωρηθεί κατά καιρούς στους φοιτητάς. Αποτελούσε καθήκον και υποχρέωση της κυβερνήσεως να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε το γενικό κλίμα χαλαρώσεως της φοιτητικής προσπάθειας, το οποίο υπάρχει δυστυχώς σε σημαντική μερίδα του φοιτητικού κόσμου, να μειωθεί. Και αυτό ακριβώς επιδιώκεται με ρυθμίσεις τις οποίες προβλέπει ο νόμος 815».

* Βασικές ρυθμίσεις του νόμου, σύμφωνα με τον δημιουργό του, ήταν η σκλήρυνση των εξεταστικών ρυθμίσεων (περιορισμός των εξεταστικών περιόδων από 3 σε 2, κατάργηση της δυνατότητας μεταφοράς μαθημάτων) και κυρίως η επιβολή ανώτατου χρονικού ορίου σπουδών (το περίφημο « $v + v/2$ »), με το κλασικό επιχείρημα ότι έτσι «τίθεται τέρμα στην αδιανόητη κατάσταση των αιώνιων ή των κατ' επάγγελμα φοιτητών» («Αρχείο Καραμανλή», τ. 11ος, σ. 360).

Ως δικαιολογητική βάση, τότε όπως και σήμερα, επιστρατεύθηκε ο αναγκαίος «εξευρωπαϊσμός» και «εκσυγχρονισμός» της ανώτατης παιδείας. Ωστόσο, ακόμη και η κυβερνητική ΔΑΠ αισθάνθηκε υποχρεωμένη να διαφοροποιηθεί απ' αυτά τα μέτρα.

* Εξίσου αυταρχικές ήταν οι διατάξεις του Ν. 815 που αφορούσαν το «επικουρικό» διδακτικό προσωπικό των ΑΕΙ, οι επιστημονικές δραστηριότητες του οποίου επιτρέπονταν μονάχα «εφόσον τούτο δεν παραβλάπτει» τα «υποβοηθητικά» τους καθήκοντα προς τους κατόχους των καθηγητικών εδρών. Αλλά κι αυτοί οι τελευταίοι έπρεπε στο εξής να ζητάνε την έγκριση του υπουργείου για οποιαδήποτε αλλαγή στο πρόγραμμα σπουδών, για την πρόσληψη βοηθών, ακόμη και τη χορήγηση διδακτορικών!

* Αλλα κρίσιμα ζητήματα, όπως η «οριοθέτηση» του πανεπιστημιακού ασύλου και η «ρύθμιση» του φοιτητικού συνδικαλισμού παραπέμπονταν σε μελλοντικά νομοθετήματα, μετά το αναμενόμενο ξεδόντισμα του ισχυρού φοιτητικού κινήματος.

**Αιφνιδιασμένα από την καλοκαιρινή επίθεση της κυβέρνησης, τα επίσημα όργανα του τελευταίου δεν μπόρεσαν ν' αντιδράσουν αποτελεσματικά.

Για την ακρίβεια, ούτε καν το επιχείρησαν: χαρακτηριστική η άρνηση της πλειοψηφίας στο Κ.Σ. της ΕΦΕΕ (ΚΚΕ, ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ εσ.) να μετατρέψει σε πορεία τη συγκέντρωση διαμαρτυρίας της 29/8/78, ενώ ο νόμος ψηφιζόταν. Ωσπου ήρθε η εξεταστική του Ιουνίου κι έγινε αντιληπτή σε όλες της τις διαστάσεις η έκταση της επερχόμενης εκκαθάρισης των ΑΕΙ από τα κατάλοιπα της μεταπολίτευσης.

* Η συνειδητοποίηση των πρακτικών συνεπειών του Ν. 815 θα τροφοδοτήσει έτσι το «μπλοκ των καταλήψεων», που συγκροτείται από την αριστερή «μειοψηφία της ΕΦΕΕ» (Β' Πανελλαδική, ΠΠΣΠ, ΑΑΣΠΕ) και αυτόνομους φοιτητές, σε αντιπαράθεση με τη μετριοπάθεια του επίσημου οργάνου του φοιτητικού κινήματος.

Με σύνθημα «τέρμα πια στις εκτονώσεις, εμπρός για καταλήψεις και διαδηλώσεις», αυτές οι δυνάμεις επιχειρούν στις 12 Οκτωβρίου να μετατρέψουν τη «συνήθη» συγκέντρωση στα Προπύλαια σε πορεία προς τη Βουλή. Τα ΜΑΤ επιτίθενται, καταδιώκουν τους διαδηλωτές μέχρι τη Νομική και το βράδι εισβάλλουν, παραβιάζοντας το άσυλο και ξυλοκοπώντας όποιον βρίσκουν μπροστά τους. Το έναυσμα για την τελική μάχη ενάντια στο Ν. 815 έχει πια δοθεί.

* Στις 3 Δεκεμβρίου καταλαμβάνεται το Χημείο κι ακολουθούν η Πολυτεχνική Ξάνθη (4/12), το Γεωλογικό (7/12), το Φυσικό (10/12) και η Νομική της Αθήνας (11/12). Στους Πολιτικούς Μηχανικούς του ΕΜΠ, πάλι, οι φοιτητές αποφασίζουν «διαρκή παραμονή» στη σχολή τους (10/12).

Όλες αυτές οι αποφάσεις παίρνονται με πρόταση της «μειοψηφίας», ενώ η συμμαχία ΚΚΕ-ΠΑΣΟΚ, που ελέγχει την ΕΦΕΕ, επιχειρεί να στρέψει το κίνημα σε μετριοπαθέστερες πρακτικές (μονοήμερες ή τριήμερες αποχές, «εκστρατεία ενημέρωσης».

«Οι κομμουνιστές φοιτητές, μαζί με την πλειοψηφία του δημοκρατικού φ.κ.», διαβάζουμε σε πρωτοσέλιδο άρθρο του «ΡΙζοσπάστη» με τίτλο «Οι "καταλήψεις"» (8/12/79), «είναι κατηγορηματικά αντίθετοι με τη χρησιμοποίηση, στις σημερινές συνθήκες, τέτοιων μορφών πάλης. Λένε ΟΧΙ στις καταλήψεις, γιατί δεν βοηθούν σήμερα τους αγώνες ενάντια στον αντιδραστικό ν. 815. Η χρησιμοποίηση τέτοιων μορφών πάλης απομονώνει κι αποσυνδέει το φ.κ. από τους φυσικούς συμμάχους του. Δημιουργεί προσχήματα για να συκοφαντηθεί στην κοινή γνώμη το φοιτητικό κίνημα. Εξυπηρετεί αντικειμενικά, έστω και αν δεν το κατανοούν μερικοί φοιτητές που παρασύρονται, την κυβερνητική πολιτική».

* Η κυβέρνηση, απ' την πλευρά της, θα επιχειρήσει να στριμώξει ΕΦΕΕ κι αντιπολίτευση επισείοντας το φάσμα της «αναρχίας» και της υπονόμησης του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Όταν π.χ. ο Ανδρέας Παπανδρέου ζητάει την απόσυρση του Ν. 815 και «προειδοποιεί» πως το ΠΑΣΟΚ «δεν θα ανεχθεί καταστρατήγηση του πανεπιστημιακού ασύλου, με επέμβαση της αστυνομίας ή εξωπανεπιστημιακών παραγόντων» (7/12), ο κυβερνητικός εκπρόσωπος τον κατηγορεί ότι «ενθαρρύνει την αναρχία και κλονίζει τα θεμέλια της δημοκρατίας. Εάν επικρατήσουν οι απόψεις του, θα μπορούσε η Ελλάδα να δοκιμάσει τα δεινά που συνταράσσουν σήμερα γειτονικές χώρες» («Πρωινή» 9/12/79).

* Πιο οξυδερκείς παρατηρητές θα καταδικάσουν, αντίθετα, την κυβερνητική αδιαλλαξία ως βασικό τροφόδοτο της εξέγερσης: «Δεν μπορώ», γράφει χαρακτηριστικά ο καθηγητής Κώστας Μπέης, «να ξεχάσω τη λιτή όσο και απεγνωσμένη έκκληση που απηύθυνε, πριν από λίγες μέρες, ο εκπρόσωπος των φοιτητών στη Νομική Σχολή Αθηνών: "Βοηθήστε μας, γιατί έχουμε αρχίσει να μην μπορούμε να ελέγξουμε την κατάσταση". [...] Η κυβερνητική πολιτική στην παιδεία έχει τραυματίσει τόσο βαθιά τη φοιτητική ευαισθησία, ώστε ο φοιτητικός κόσμος, αργά αλλά σταθερά, αποκόπτεται όχι απλώς από το κυβερνητικό κόμμα, αλλά από όλες τις νομιμόφρονες πολιτικές παρατάξεις. Κάποτε έπρεπε να αντιληφθούν οι πολιτικοί υπεύθυνοι ότι, από ορισμένο σημείο και πέρα, οι πολιτικοί τους αντίπαλοι, όπως οι αριστεροί φοιτητικοί σύλλογοι, δεν είναι παρά ο κυματοθραύστης απέναντι σε δυνάμεις που απειλούν όλους από κοινού. Και είναι υπαρκτές αυτές οι απειλητικές δυνάμεις, που συνεχώς κατακτούν έδαφος, εξαιτίας των αδέξιων ή κοντόφθαλμων χειρισμών των υπευθύνων» («Πρωινή» 28/11/1979).

* Στις 10 Δεκεμβρίου, ο εισαγγελέας ασκεί δίωξη «κατά παντός υπευθύνου» για τις καταλήψεις Χημικού και Γεωλογικού. Αντιμέτωπη με ένα κίνημα που τη θέτει στο περιθώριο και ταυτόχρονα με την «απροσχημάτιστη ποινικοποίηση της πανεπιστημιακής ζωής» απ' τις αρχές, η ΕΦΕΕ αποφασίζει την επομένη (με εισήγηση της ΠΑΣΠ) τριήμερη κατάληψη όλων των σχολών την ερχόμενη εβδομάδα.

Εκατό χιλιάδες φοιτητές, μαθητές και δημοκρατικοί πολίτες διαδηλώνουν στην Αθήνα μετά τη δολοφονία του καθηγητή Τεμπονέρα και τη σφαγή στο «Κάπα Μαρούση» (11.1.91).

* Η κυβέρνηση απαντά με «λοκ άουτ», διατάσσοντας το κλείσιμο των ΑΕΙ ως τις 8 Ιανουαρίου και σπρώχνοντας την ΕΦΕΕ να ανταπαντήσει με άμεση κατάληψη όλων των σχολών. Την ίδια μέρα, η σύγκλητος του πανεπιστημίου «αποδοκιμάζει» μεν ρητά τις καταλήψεις, σαν «πράξεις βίας ανάρμοστες με το ακαδημαϊκό και δημοκρατικό πνεύμα», υπενθυμίζει όμως ότι από τις 6/12/79 έχει στείλει στο ΥΠΕΠΘ τις δικές της προτάσεις ως «βάση για διάλογο προς εξεύρεση λύσεων».

* Παρά τις έντονες εσωτερικές αντιθέσεις του κινήματος (στρατιωτικοποιημένες ομάδες της ΚΝΕ επιχειρούν στις 16/12/79 να αποσπάσουν το Χημείο από τις Συντονιστικές Επιτροπές, με αποτέλεσμα τουλάχιστον 15 τραυματίες), αυτό έχει μπει στον δρόμο της νίκης: Στις 3 Ιανουαρίου 1980, ο πρωθυπουργός Κων/νος Καραμανλής εξαγγέλλει την αναστολή των εξεταστικών διατάξεων του Ν. 815 και τη σύσταση επιτροπών που θα

επεξεργαστούν έναν νέο νόμο πλαίσιο για τα ΑΕΙ.

Οι διαβουλεύσεις αυτές δεν θα έχουν αποτέλεσμα, καθώς η χώρα εισέρχεται σε παρατεταμένη εκλογική περίοδο, με κατάληξη την πολιτική αλλαγή του 1981. Ο νέος «νόμος πλαίσιο» θα καταρτιστεί από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ (Ν. 1268/82) σε σαφώς διαφορετική κατεύθυνση.

Το πολυνομοσχέδιο

**Η τρίτη μεγάλη νίκη του φοιτητικού κινήματος ενάντια στις προσπάθειες αυταρχικής μεταρρύθμισης της ανώτατης παιδείας σημειώθηκε το 1990-91, επί κυβέρνησης Μητσοτάκη.

Προεκλογικές εξαγγελίες της τελευταίας αποτελούσαν τόσο η δημιουργία ιδιωτικών ΑΕΙ όσο και η επιβολή της «πειθαρχίας» στα ήδη υφιστάμενα δημόσια.

*Από το βιβλίο του τότε ΥΠΕΠΘ, Βασίλη Κοντογιαννόπουλου, πληροφορούμαστε ότι το σχετικό πρόγραμμα αλλαγών είχε καταρτιστεί ήδη από το καλοκαίρι του 1990 και υποβλήθηκε στον πρωθυπουργό στις 5 Νοεμβρίου.

Αν και ο πρώην υπουργός είναι λιγόλογος όσον αφορά το περιεχόμενό του, από τα εκπαιδευτικά ρεπορτάζ των ημερών γνωρίζουμε πως το επικείμενο «πολυνομοσχέδιο» προέβλεπε κατάργηση της δωρεάν παροχής συγγραμμάτων και περικοπές στις υπόλοιπες παροχές προς τους φοιτητές (σίτιση-στέγαση), περιορισμό της φοιτητικής συμμετοχής στην ανάδειξη των πανεπιστημιακών οργάνων, λειτουργία ιδιωτικών ΑΕΙ με περιέργες «ερμηνείες» του άρθρου 16 του συντάγματος, κατάργηση της επετηρίδας διορισμού των εκπαιδευτικών, επιβολή χρονικού ορίου στις σπουδές και πιθανότατα περιστολή του πανεπιστημιακού ασύλου («Ε» 29/10 & 6/11/90).

* Η «προληπτική» εξέγερση των φοιτητών δεν θα επιτρέψει την υλοποίηση αλλά ούτε και την πλήρη θεσμική αποκρυστάλλωση αυτών των σχεδίων.

Στο βιβλίο που εξέδωσε μετά την ανατροπή του, ο Κοντογιαννόπουλος εκτιμά -με στρατιωτικούς όρους- ότι η μάχη χάθηκε για τη Ν.Δ. κυρίως λόγω κακού τάιμινγκ: «Η αναμέτρηση με τις δυνάμεις του λαϊκισμού θα γινόταν στον χώρο της Παιδείας. Επρεπε, συνεπώς, η κυβέρνηση να επιλέξει τον χρόνο και να μην επιτρέψει να πάρουν οι αντίπαλοί της την πρωτοβουλία. Το μεγάλο πρόβλημα της Παιδείας έπρεπε να είχε αντιμετωπισθεί πριν εκπνεύσει το πρώτο εξάμηνο της κυβερνητικής τετραετίας. Σημειώθηκε έτσι σοβαρό λάθος. Οι δυνάμεις που καιροφυλακτούσαν δεν άφησαν την ευκαιρία ανεκμετάλλευτη» («Παιδεία. Εκσυγχρονισμός υπό αναστολή», σ. 149). Παραδέχεται, ωστόσο, ότι βασικός λόγος για την καθυστέρηση της κατάθεσης του «πολυνομοσχεδίου» ήταν η πρόθεση του ίδιου και του Μητσοτάκη να αποφύγουν φοιτητικές κινητοποιήσεις τις μέρες του «Πολυτεχνείου» (ό.π., σ. 154).

**Οι συσχετισμοί στο εσωτερικό του φοιτητικού κινήματος έδειχναν, άλλωστε, να ευνοούν τους κυβερνητικούς σχεδιασμούς:

Αδιαμφισβήτητη πρώτη δύναμη στις φοιτητικές εκλογές από το 1987, η ΔΑΠ είχε αποσπάσει την άνοιξη του 1990 το 45,7% των ψήφων, ελέγχοντας πλήρως πολλά δ.σ. συλλόγων. Η ΕΦΕΕ ήταν ουσιαστικά ανενεργός, οι δε υπόλοιπες δυνάμεις διχασμένες μεταξύ «συναινετικών» οπαδών της επίσημης αντιπολίτευσης (ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ-ΕΑΡ) και «αντισυναινετικών» δυνάμεων της ριζοσπαστικής αριστεράς (ΚΝΕ-ΝΑΡ, ΕΚΟΝ Ρήγας Φεραίος, συσπειρώσεις).

* Είναι αυτοί οι τελευταίοι που θα πάρουν την πρωτοβουλία για τις πρώτες κινητοποιήσεις ενάντια στο επερχόμενο «πολυνομοσχέδιο», αξιοποιώντας την ανησυχία των φοιτητών από τις «διαρροές» του υπουργείου. Καθώς η ΔΑΠ προσπαθεί να εμποδίσει με κάθε τρόπο την πραγματοποίηση συνελεύσεων, για τη σύγκλησή τους θα χρειαστεί συχνά η συγκέντρωση υπογραφών από τους φοιτητές.

* Με έναυσμα τοπικά προβλήματα, οι πρώτες καταλήψεις ξεκινούν στα τέλη Οκτωβρίου. Την αρχή κάνουν οι φοιτητές του Παιδαγωγικού, που στις 29/10/90 καταλαμβάνουν το Χημείο για να κάνουν εκεί... μάθημα, αφού ως τότε ήταν υποχρεωμένοι να τρέχουν από το ένα πανεπιστημιακό κτίριο στο άλλο. Η πρώτη διαδήλωση θα γίνει στις 15 Νοεμβρίου, με πρωτοβουλία 8 κατελιμμένων σχολών της Αθήνας. Η αξιολογή -για τα έως τότε δεδομένα- επιτυχία της (5.000 άτομα) αποτελεί ενθάρρυνση για συνέχιση.

Τις επόμενες μέρες το κίνημα θα γενικευθεί, περνώντας από τα ΑΕΙ στα ΤΕΙ (οι σπουδαστές των οποίων κινδυνεύουν να μείνουν χωρίς εργασιακά δικαιώματα λόγω της άρνησης του ΥΠΕΠΘ να τα δηλώσει στην ΕΟΚ ως τριτοβάθμια ιδρύματα) και κυρίως στα λύκεια, οι μαθητές των οποίων ξεσηκώνονται μαζικά ενάντια στα προεδρικά διατάγματα με τα οποία ο Κοντογιαννόπουλος είχε επιχειρήσει να «πειθαρχήσει» τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (κατάργηση αδικαιολόγητων απουσιών, επιβολή «ομοιόμορφης» ενδυμασίας και «πειθαρχικού ελέγχου» της εξωσχολικής ζωής, επανακαθιέρωση προσευχής, έπαρσης της σημαίας και εκκλησιασμού).

* Στα μέσα Δεκεμβρίου το 70% των σχολείων της χώρας τελεί υπό κατάληψη, οι διαδηλώσεις κυμαίνονται μεταξύ 10.000 (6/12) και 30.000 (18/12), ενώ σημειώνονται οι πρώτες μαζικές συγκρούσεις: στις 14/12/90 φοιτητές αναμετρίονται με τα ΜΑΤ στο κέντρο της πρωτεύουσας, μετά την απόκρουση απόπειρας 1.000 σπουδαστών να εισβάλουν στο ΥΠΕΠΘ.

* Την ίδια περίοδο εκδηλώνονται οι πρώτοι κυβερνητικοί ελιγμοί «για την υπερφαλάγγιση των καταλήψεων», ώστε να δοθεί στους μαθητές «η ευκαιρία μιας "ηρωικής" επιστροφής» (Κοντογιαννόπουλος, ό.π., σ. 179-80).

Στις 12/12/90 ο υπουργός Παιδείας «διευκρινίζει» ότι τα επίμαχα διατάγματα δεν θα εφαρμοστούν για ένα τρίμηνο, ώσπου το περιεχόμενό τους να γίνει πλήρως «κατανοητό».

Στις 17 Δεκεμβρίου επανέρχεται, αναβάλλοντας για έναν χρόνο την εφαρμογή των διαταγμάτων και δίνοντας στη δημοσιότητα μια κουτσουρεμένη εκδοχή του «πολυνομοσχεδίου» για τα ΑΕΙ: μέτρα άμεσης και έμμεσης ιδιωτικοποίησης, ενίσχυση των τακτικών καθηγητών απέναντι στην υπόλοιπη «πανεπιστημιακή κοινότητα» και κατάργηση της επετηρίδας, χωρίς την παραμικρή αναφορά στις προαναγγελλθείσες «πειθαρχικές» διατάξεις (άσυλο, χρονικό όριο σπουδών) και περικοπές (συγγράμματα κ.λπ.).

* Από τους καταληψίες αυτή η «αυτοσυγκράτηση» εκλαμβάνεται ως μια πρώτη νίκη και οι κινητοποιήσεις συνεχίζονται, με αίτημα την απόσυρση του «πολυνομοσχεδίου» και την κατάργηση των προεδρικών διαταγμάτων. Οι διακοπές των Χριστουγέννων θα βρουν κατειλημμένες κάμπουσες σχολές κι ακόμη περισσότερα σχολεία.

* Τη «λύση» θα προσφέρει η προσπάθεια του δυναμικού πυρήνα της Ν.Δ. να σπάσει τις καταλήψεις μετά τις γιορτές, καταφεύγοντας σε μια επίδειξη πρωτοφανούς παρακρατικής βίας συντονισμένης από τις κατά τόπους νομαρχίες: Τη νύχτα της 8-9 Ιανουαρίου 1991, ο καθηγητής Νίκος Τεμπονέρας δολοφονείται σε σχολικό συγκρότημα της Πάτρας από ομάδα τραμπούκων της ΟΝΝΕΔ, με επικεφαλής τον τοπικό πρόεδρο της οργάνωσης, Γιάννη Καλαμπόκα, που είχαν σπεύσει να «ανακαταλάβουν» το κτίριο πετώντας έξω τους μαθητές.

Το επόμενο τετραήμερο η νεανική εξέγερση κλιμακώνεται, με δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτές να συγκρούονται με τα ΜΑΤ στην Πάτρα (9/1) την Αθήνα (10-11.1) και, σε μικρότερο βαθμό, τη Θεσ/νίκη, και τέσσερις ακόμη νεκρούς, όταν βομβίδες δακρυγόνων των ΜΑΤ προκαλούν πυρκαγιά στο κατάστημα του «Κάππα Μαρούση» στα Χαυτεία (10/1/91).

* Κάτω από το βάρος των εξελίξεων ο Β. Κοντογιαννόπουλος παραιτείται και ο διάδοχός του, Γιώργος Σουφλιάς, ανακοινώνει την απόσυρση όλων των επίμαχων νομοθετημάτων και την έναρξη διαλόγου για την παιδεία «από μηδενική βάση».

**Αυτά όσον αφορά την ιστορία. Ας ελπίσουμε ότι η Μαριέττα Γιαννάκου δεν θα περιμένει τους πρώτους νεκρούς για να ακολουθήσει τον δρόμο των προκατόχων της...

Διαχρονικά στερεότυπα

Λες και είναι χθες... Διαβάζοντας την οργισμένη αρθρογραφία των φιλοκυβερνητικών (αλλά και κάποιων αντιπολιτευόμενων) εφημερίδων για την πανεπιστημιακή εξέγερση των ημερών μας, μένουμε με την αίσθηση ότι αυτό το έργο το έχουμε ξαναδεί. Οποτε οι φοιτητές εκδήλωσαν έμπρακτα την αντίθεσή τους σε κάποια αυταρχικά μέτρα της κυβέρνησης, μεγάλη μερίδα των ΜΜΕ έσπευδε να τους συκοφαντήσει σαν αντικοινωνικά στοιχεία, αργόσχολους κι αδιάφορους για τις σπουδές τους. Με τα ίδια πάνω κάτω «επιχειρήματα» κάθε φορά, προσαρμοσμένα απλώς στο κλίμα της εποχής.

Το 1979, εποχή που η μεταπολιτευτική δημοκρατία δεν είχε καλά καλά εδραιωθεί, η κατάληψη θεωρούνταν «ακραία» μορφή αγώνα και οι διαδηλώσεις επιτρέπονταν μονάχα με γραπτή άδεια της αστυνομίας, ήταν η «Βραδυνή» του Τζώρτζη Αθανασιάδη που ανέλαβε να βάλει τα πράγματα στη θέση τους. Για το μαζικό μαχητικό φύλλο της τότε δεξιάς, οι καταληψίες φοιτητές δεν ήταν παρά «εισβολείς» (5.12) και «τεντιμπούδες» (8.12) που ασκούσαν «απαράδεκτη τρομοκρατία» (6.12) στους πανεπιστημιακούς χώρους, ενώ δεν έλειπαν και οι σπόντες για «ηθική αποχαλίνωσή» τους.

«Με νυκτερινές... "πολιτιστικές εκδηλώσεις" -τα ευκόλως εννοούμενα παραλείπονται- συνεχίστηκε για δεύτερη ημέρα η κατάληψη του Χημείου, που πραγματοποίησαν χθες οι αναρχικοί "φοιτηταί" που ανήκουν στις ομάδες "ΠΠΣΠ", "ΑΑΣΠΕ", "Ανεξάρτητοι" αλλά και μέρος του "Δημοκρατικού Αγώνα"», διαβάζουμε π.χ. στη στήλη «Σπουδαστικά» της 5.12.79, που επιμελείτο ο Αλέκος Μάλης.

«Οι υπότροποι αυτοί του νόμου 4.000 θρασύτατα και αναιδέστατα, επειδή θέλουν να τεμπελιάσουν, υποχρεώνουν τους κανονικούς φοιτητές να χάνουν τα μαθήματά τους. Και έχουν ύστερα, με αναίδεια χιλίων πιθήκων, το θράσος να μιλάνε για "κατοχύρωση πανεπιστημιακού ασύλου". Οι ιερόσυλοι!».

Αποκαλυπτική η οργή του ίδιου δημοσιεύματος για την «αδράνεια» των αρχών: «Με το θέμα της καταλήψεως του Χημείου δεν ασχολήθηκε η Σύγκλητος γιατί "δεν είχε επίσημη πληροφορία"! Εν τούτοις λίγα μέτρα πιο μακριά από το κεντρικό κτίριο του Πανεπιστημίου, το Χημείο είχε μεταβληθεί σε καλύβα του Καραγκιόζη, με τεράστια κόκκινα πανώ που έγραφαν "Κατάληψη Χημείου" και από

ένα πλήθος κολλημένα κουρελόχαρτα στις πόρτες και τους τοίχους που ανέφεραν την κατάληψη και διάφορα άλλα αίσχλη!!

Η άθλια αυτή εμφάνιση που δεν συναντά κανείς σε καμιά χώρα της Δύσεως ή της Ανατολής, ούτε ακόμη στους κάφρους, είναι χαρακτηριστική της νοοτροπίας όχι μόνο των Συγκλητικών "που δεν είχαν καμιά επίσημη πληροφορία!" αλλά και όλων των άλλων αρμοδίων αρχών που δεν τολμούν να εφαρμόσουν το νόμο και την τάξη, για να μην θίξουν τους τεντυμπόδες και χαρακτηρισθούν ότι δεν είναι "προοδευτικοί". Αίσχος...». «Κινδυνεύει από αναρχικούς η περιουσία του Πανεπιστημίου», προειδοποιεί η ίδια στήλη στις 8.12.79, πριν καρφώσει τις «ευθυνόφοβες» πανεπιστημιακές αρχές και τον τότε πρόεδρο της ΕΦΕΕ: «Τα "Σπουδαστικά" είναι σε θέση να γνωρίζουν ότι ετέθη θέμα επεμβάσεως του Εισαγγελέως, προκειμένου να διαφυλαχθεί η περιουσία του Πανεπιστημίου που κινδυνεύει από τους αναρχικούς και να επιβληθεί ο νόμος και η τάξις, αλλά ο πρύτανης κ. Φώτης ή Φώτιος Μήτσης ήθελε να γίνει αυτεπάγγελτα η επέμβαση αυτή, για να μην κατηγορηθεί από τους αναρχικούς!

Ετσι ο κ. Πρύτανης ανέχθηκε και το κόκκινο "πανώ" που έχουν αναρτήσει στα Προπύλαια του Πανεπιστημίου Αθηνών με την επιγραφή "Κατάληψη Χημείου. Να καταργηθεί ο Ν. 815", με το οποίο διαφημίζεται η κατάληψη δημοσίου κτιρίου, δηλαδή διαφημίζεται ποινικό αδίκημα, ενώ ταυτόχρονα εξευτελίζεται κάθε έννοια εννόμου τάξεως.

Είναι, όμως, απαράδεκτο να αφήνονται οι αναρχικοί ασύδοτοι να δημιουργούν αυτή την κατάσταση ενώ η αντιπολίτευση χωρίς συναίσθηση ευθύνης, υποδαυλίζει και υποθάλλει την αναρχία, νομίζοντας αφελώς ότι θα προσπορίσει πολιτικά οφέλη. Οι χιλιάδες των πραγματικών φοιτητών δεν χρωστάνε τίποτα να ταλαιπωρούνται, να χάνουν τα μαθήματά τους, να υφίστανται άγρια τρομοκρατία γιατί κάποιος συνταξιούχος φοιτητής που ονομάζεται Χρ. Παπουτσής θέλει να αποκτήσει τίτλους για να θέσει υποψηφιότητα "βουλευτή Επικρατείας" του ΠΑΣΟΚ, και κάποιοι άλλοι εμφανίζονται ως "φοιτητάι" για να υποσκάψουν τα θεμέλια του δημοκρατικού μας καθεστώτος χωρίς κανείς αρμόδιος να συγκινείται και να ενδιαφέρεται πραγματικά».

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

Κων/νος Σβολόπουλος (επιμ.)

«Κωνσταντίνος Καραμανλής. Αρχείο. Γεγονότα και κείμενα» (Αθήνα 1997, εκδ. Ιδρυμα Κ. Καραμανλής - Εκδοτική Αθηνών).

Ο 11ος τόμος περιλαμβάνει την εισήγηση του Καραμανλή για την αναστολή του Ν. 815, καθώς και κείμενα άλλων κυβερνητικών στελεχών της εποχής για το ζήτημα.

Βασίλης Κοντογιαννόπουλος

«Παιδεία. Εκσυγχρονισμός υπό αναστολή» (Αθήνα 1991, εκδ. Gutenberg). Η εκδοχή του τότε υπουργού της Ν.Δ. για το «πολυνομοσχέδιο» και το κίνημα του 1990-91.

Για τα κινήματα των καταλήψεων του 1979 και του 1990-91, αλλά και για το φοιτητικό κίνημα εν γένει από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα, δεν υπάρχει κάποια ολοκληρωμένη εξιστόρηση. Μοναδική πηγή αποτελούν ο τύπος της εποχής και τα έντυπα των φοιτητικών παρατάξεων κι οργανώσεων που διαδραμάτισαν πρωταγωνιστικό ρόλο στα γεγονότα.

Για τις καταλήψεις του 1979, ιδιαίτερα χρήσιμα είναι τα αφιερώματα των περιοδικών «Αγώνας για την κομμουνιστική ανανέωση» (έκδοση της ΕΚΟΝ Ρήγας Φεραίος Β' Πανελλαδική, τχ.9, 2.1980), «Ρήξη» (τχ.3, 2.1980) και «Αντί» (τχ.143, 18.1.1980).

Η εκδοχή του τότε ΚΚΕ αποτυπώνεται στο βιβλίο του Σπύρου Χαλβατζή, «Η πορεία της νεολαίας» (Αθήνα 1986, εκδ. «Σύγχρονη Εποχή», σ. 189-97) και στα άρθρα των Παναγιώτη Λαφαζάνη («Για τις "αναρχοαυτόνομες" και περιθωριακές ομάδες») και Παύλου Τσίμα - Σ. Χατζηδάκη («Η νεολαία και η αλλαγή») στην «Κομμουνιστική Επιθεώρηση» (2.1980, σ. 69-83 και 5.1980, σ. 13-25, αντίστοιχα).

Για το κίνημα του 1990-91 συμβουλευθήκαμε τα φοιτητικά περιοδικά «Απόπειρα» και «Versus» (Νομικό Αθήνας), «Homo Politicus» (Πολιτικό Αθήνας), «Κραχ» (Οικονομικό Αθήνας), «Αεικίνητο» (ΕΜΠ) και «Προβοκάτσια... με αφορμή» (ΑΣΟΕΕ).

[Ο ΙΟΣ ΣΤΟ INTERNET](#)